

СЕНТОМАШАНИН

Лист за просвету, привреду и остале народне потребе.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ.

на 1/4 годину	6 Кр.
на 1/2 године	3 »
на 3/4 године	2 »

Поједини бројеви 10 пот.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

ЂОКА РАДУЛОВИЋ

Рукописи шаљу се на уредништво а новац за претплату а огласе на администрацију »Сентомашанина«
Неплаћена писма не примају се.
Огласи се рачунају по тарифи ако се више пута уврћује рачунају се јефтиније.

Проглас.

Дана 7. (20.) маја 1914. у вече са-
стали су се у седници од српске са-
мосталне странке из Хрватске: Др.
Душан Пелеш, Светозар Прибићевић
и Др. Стезан Симеоновић Чокић;

од српске самосталне странке из
Угарске: Др. Сава Путник, Младен
Пилић, Марко Богдан и Љубомир
Лотић;

од српске демократске групе из
Новог Сада: Др. Милош Бокшан, Др.
Милан Петровић, Др. Радивој Кале-
нић, др. Миливој Поповић и Др. Ду-
шан Шпирта.

У седници је расправљено питање,
које је довело до разрешења заједнице
српских народних странака. Српска
самостална странка поставила је са-
свим оправдан захтев, да јој се са
стране осталих странака призна status-
quo у погледу мандата, т. ј. онај исти
број мандата, који је имала у прошлом
саборском заседању, и тим јој се осигу-
ра већина на будућем народно-црк-
веном сабору. Та јој је већина тим
потребнија, што српска самостална
странка хоће да преузме на себе од-

говорност за коначно уређење српске
народно-црквене автономije, сматра-
јући данашњу политичку ситуацију
погодном за то уређење. Како овај њен
захтев изасланици осталих странака
нису хтели хонорирати ни усвојити,
премда они немају никаква јамства да
би могли уређење автономije узети у
своје руке и спровести, одобрен је по-
ступак изасланика српске самосталне
странке, који су заједницу странака
са своје стране прогласили разрешеном.

Уједно је констатовано, да је у за-
писнику о разрешењу неисправно ис-
такнуто, да сва српска демократска
странка остаје у крњој заједници стра-
нака, која се конституирала против
српске самосталне странке, јер српска
демократска група у Н. Саду пристаје
уз српску самосталну странку, изјав-
љујући, да ће заједно с њом сарађи-
вати на уређењу српске народне црк-
вене автономije, у духу програма срп.
нар. самосталне странке и њених тра-
диција, и сачињавати с њом као таква
јединство на подручју те автономije,
чиме се не дира посебни политички
положај ове групе. Подједно је кон-
статовано, да су и угледни чланови
либералне странке изјавили своје не-
задовољство с тим, што је вођство
либералне странке остало у заједници

с радикалном странком против српске
самосталне странке, и да ће тражити
сазив конференције либералне странке,
да коначно реши питање односа ли-
бералне странке с једне стране према
самосталној, а с друге према ради-
калној странци.

На крају је закључено обавестити
о овоме све присташе српске само-
сталне и демократске странке у Угар-
ској на автономном пољу с позивом,
да помогну срп. самосталну странку
код уређења нар. црквене автономije,
јер би била неопростива погрешка, кад
би се данашњи час за сређење авто-
номije пропустио, и да у споразуму
са српском демократском групом у Н.
Саду спроведу организацију, како би
у заједници са срп. самосталном стран-
ком могли спремни дочекати будуће
изборе за срп. нар. црквени Сабор,
који ће бити од судбоносног значаја
за срп. нар. црквену автономiju.

У Новом Саду, 7. (20.) маја 1914.

Др. Душан Пелеш, Светозар Приби-
ћевић, Др. Ст. Симеоновић-Чокић, Др.
Сава Путник Младен Пилић, Марко
Богдан, Љубомир Лотић Др. Милош
Бокшан, Др. Милан Петровић Др.
Радивој Каленић, Др. Миливој По-
повић Др. Душан Шпирта.

ПОДЛИСТАК.

У магли

Био је на око сасвим миран, као кад чо-
века пробуде, изведу, завежу му очи и ставе
пред пушчане цеви, кад се сва чула стопе у
слух и ослушкују кораке живота што примиче. . .

Завијен у опаклију седео је он у чамцу,
возар је нечујно разгртао воду, забадајући вес-
ло као у тесно; кљун је задирао у маглу, гу-
рао се као кроз чупав, густ зид, и овај се од-
мах опет заклапао за њима, е се чинило да се
и не помичу напред.

Као из великог леденог казана лапила је
тешка, влажна, непокретна магла, згуснута, као
инокисло перје да се цеди и слегада прашина.

И река је била озбиљна, утишала се, та-
ласи се шћућурили да се ни најнесташнији од
њих није усудио нашалити се са боковима чамца.

Он је гледао преда се, у жућкаст сумрак,
што се разлио пред очима, као да је облак из-
гажена снега утрнуо звезде и угасио месечев
сјај. . .

Високо у зраку чула се писка растурена
јата мочварица.

Непроницава неизвесност склопила се око

њих, завела их и оне су јадиковале за светлошћу,
коју су, гоњена оним урођеним страхом од мра-
ка и жељом за слободним летом, појединце
тражиле.

А магла је хватала те гласове, гњечила их,
небо се завилло у гробну тишину и они се ло-
мили и падали кроз тај густиж као прегршт
металних штапића. . .

Осећао је како га кроз лаку обућу бије
од доле и облаже влага, како му се мозак по-
лако хладио и представе се тромо нижу, као
да се повлаче са чистине јаве у топле закут-
ке сањарија, где им је много пријатније, где су
слободније, без надзора.

Ова га је самоћа раскалала у три дела: у
тело, што је седело непомично и одмарало се,
у мисли што се ројиле полако, оклевалe за-
стајкујући код ситних успомена, као пред први
сан, а нада свим је бдила воља као засута сне-
гом на мртвој стражи, да се ипак и на најма-
њи шушањ прене. . .

Ово није дошло изненада, иако га је жи-
вот извео рано из родног краја и повео у другу
колотечину, преобукао га и увео у страни свет,
већи, шири, и он се сродно с њиме; иако су у
стари зграду ушли страни људи, испрела је та-
мо удну врта, куда нико није долазио, прош-

лост мрежу од ситних влаканаца, која су се
временом уврежила и кад је један догађај дир-
нуо у то место, пробудио се глас оних старих
у души, чија је крв и реч прелазила на поко-
лења и дошла до њега растањена, спустила се
на дно срца да се одмори, или умре онде,

Он зажмури да заустави те слике, у не-
ком ишчекивању, кад се као дете будио ноћу
од нестрпљења, кад ће пући први топ и заз-
вонити на васкресење. Његово је срце било пра-
зно, као проветрена соба за госте, окађена там-
јаном, и побожан мирис увела босиљка да је
осећао, дражила га је та празнина на плач као
дубока чежња кад обузме човека изненада у
туђини за мајчиним крилом.

Прошлост га узе за руку и поведе. . .
. . . Осећао је ону свежину пријатне, топле сре-
брнасте, загасито модре, сањиве јесење ноћи на
југу, кад и звезде задремају пред зору, да се
тек каткад по која прене, жмирне и опет заспи,
а небо се смеши, као плавокосо дете у сну.

На широкој пољани просула са блага ме-
сечина, да се људи кретали по њој нечујно као
дуге, тамне, бестелесне сенке, пред капијом је
стајао стражар и његово »стој!« разблажила је
ноћ у шапат, а широм отворена крила уокви-
рила су слику лепу као у сну.

Срби Чарнојевићи.*)

После 500 година враћају се на Косово.

Данас пре подне лепо је било видети, кад је ушао у солунско пристаниште руски пароброд »Росија, на коме је било 400 породица Срба, »Срба Чарнојевића«, који долазе из села Бајралице (Галипоља). Њихове претке су, како велe, пре 500 година одвели Турци и настанили их у поменутом селу.

При уласку у пристаниште грчка полиција није им дозволила да се искрцају, јер их је осумњичила из узрока, што су на питање: Шта су и који су? па добили одговор, да су »Срби, и враћају се у своју домовину«.

Полиција је одмах почела вршити претрес, али у том тренутку председник њихове општине, Анастас Ламберовић, кршан јунак, изашао је пред полицију и рекао:

— Ја сам председник општине Бајралице и вођа ових људи, старца, старица, жена и деце. Наше село попалили су Турци и ми се као Срби враћамо после 500 година у нашу Србију, на Косово. Дозволите ми да изађем и да се јавим српском конзулу.

Грчка је полиција одмах Анастаса пустила и овај је отишао у конзулат.

У конзулату је одмах био примљен са највећом љубазношћу, као што може бити примљен брат Србин »Чарнојевић«. Г. Винтровић, генерални конзул, иако је имао посла у начелству, све је оставио, отишао у управу полиције и тражио да се Срби Чарнојевићи искрцају, што је и учињено.

Они су одма из лађе изашли, и да не би под ведрим небом остали, одведени су у српске штале, које су биле празне, а захваљујући госп. Данилу Јанковићу, марвеном лекару, биле су тако чисте и дезинфиковане, да су се наши Чарнојевићи изненадили.

Кмету Анастасу је речено, да објасни сељанима, да је место, где су одсели, српско и српска кућа, и да не беру гајле. Он је то учинио, и они су сви из грла одговорили: »Нека нам је жив цар Петар, ми ћемо код њега, на Косово наше, одакле смо и отерани!«

*) »Браник« доноси овај чланак, ради његовог особитог значаја и ми га преносимо. Ур.

У пространом дворишту стајала је чета гологлавих људи и молила се на глас Богу.

И пошли су. Нечујно и тихо, као да је и тврда земља стегла срце, да не писне од туге, угибале се њене материнске груди под сигурним корацима.

Лак облак прашине диже се као да невидљива рука маше велом у опроштај.

Дуго је он гладао за њима, у њему се кривило, кад пољаном прелети први лахор и заталаса се зрак јутарњом хладовином, као лак уздах. Природа се будила. Као одсјај каквог поискакаха поврх брежина у даљини пламени бичеви и читави се каменити пасови осуше руменилом, као крв црвеним и љубичастим велима да се застире небо. Звезде су западале једна за другом. И просу се светлост, као да се последњим напором узбацило сунце: златан топао сјај разли се по обронцима као наранџаста лава да је покуљала, успламтела у дугим густим потоцима.

А из далека доносио је поветарац по који ишчијао звук убојне песме.

Чамац се стресао, а он отвори очи и воља се трже као под притиском те самоће и све се више будила: он се прибрио. Поглед му клизну унаоколо: свугде магла, неки опор, озбиљан мир. Вода је сањала. Магла се повукла као да

Један од старца ме је упитао, замоливши ме: »реци ми, господине, молим те, да ли има Турака на Косову, и да ли их могу видети какви изгледају сад?« Шта сам могао рећи, до ово: »Оно, што сте ви били пре, они су сада«. — Он се заплакао и прекрстио се.

Они ће овде остати најдаље два до три дана, док дође наредба о њиховом насељењу.

Анастас ми је причао, да су, за време рата, имали муке са Бугарима. Кад је бугарска војска долазила Галипољу и пролазила кроз њихово село, Бугари су их наговарали, а затим и гонили, да се преселе у Бугарску, али су им они сви одговорали: »Ми нисмо Бугари, него смо Срби. Ми у Бугарску не ћемо. Ако одавде кренемо, ми ћемо, ако Бог да, у Србију.«

Наши овдашњи Срби у групама долазе, да се са њима виде и разговарају. Дивни су људи, та невиђена браћа од пре пет стотина година! Кршни момци, високи људи, нарочито жене. Што је право чудо, они су кроз векове у Бајралици имали грчке школе и цркве, али свога народног језика нису изгубили. Они су се не само одржали као Срби, и очували свој српски језик, него су чак очували и народну ношњу.

Ову браћу ваља братски примити и потрудити се, те им дати да се населе у оним крајевима, из којих су њихове претке Турци и одвели.

ПОЗИВ.

у седницу учитељског збора среза старобечејског, која ће се одржати у Жабљу 19. маја 1. јуна 1914. у 9 часова пре подне са овим дневним редом:

1. Призив Св. Духа.
2. Отаварање седнице и избор три члана за оверовљење записника.
3. Читање приспелих дописа.
4. Избор 1. перовође.
5. О сарадњи учитеља на раду у народу, ради Димитрије Хаднађев, учитељ у Ст. Вечеју.
6. Успешно предавање Науке вере у IV. разреду, ради Душан Гуцуња, учитељ у Фелдварцу.

промичу сенке, сва лица из бајки, што се родише на обалама ове реке, давно на дну закопане успомене у старом кориту да су се пробудиле и таласи их испљускали на површину и сада ослушкују. Небо је обухватило земљу оловним рукама у чврст загрљај и та се сивина разливала унаоколо, успавала све. Као живот да је задремао, заспао, само је крик и писка одозгоре говорила да природа бди, да се коло њених закона непрестано окреће, по којима у борби за опстанак млађи и свежији побеђује.

Он погледа старца за собом, да се отресе својих мисли. Седео је намргођен, жут, а крајеве усана отромболили се и нестајаше их у безброју бора на лицу. Он је опрезно крстарио погледом око себе, заустављао га на веслу и ћутао је. Било је то једно од оних сељачких лица што ништа не траже, него само дају, увек дају, да су се нараштај навикли на то, да им се не враћа ни онолико, колико су дали. Окрела равнодушност, као плачна тама река из подземног света, пуна разобијених очекивања рано угушених жеља, да само у матици првирни тек по која лешина прерано убијене слободније мисли.

(Наставиће се.)

7. О радним школама, ради Милан Протић учитељ у Турји.

8. Упознавање десетичних разломака у IV. разреду, ради Јован Петровић, учитељ у Жабљу.

9. Критички претрес.

10. Извештај годишњег одбора о раду му.

11. Евентуални предлози.

12. Одређење места и радова за идућу зборску седницу.

Из Седнице Управног Одбора учитеља збора старобечејског среза, одржане у Ст Бечеју 8. (21.) маја 1914.

Миладин Тугоров

привр. перовођа.

Ђорђе Малеташки

зам. председник.

Вести из места.

Српски Соко приређује данас шумски излет са вежбом и игранком у месној шумици. Уулаз бесплатан. Добровољни прилози се примају. Почетак у 3 сата после подне. Сентомашани изађимо сви листом, тиме ћемо још више дати полета нашој соколској омладини.

Позоришна представа у Сентомашу. У вече Спасова дана у Среду 27. о. м. приређује Сентомашка Трговачка Омладина дилетанску позоришну представу уз суделовање првог Београдског дилетанског друштва.

Ове вечери ће имати наша публика прилике да ужива у лепом приказивању укуских француских шала.

Наша позоришна публика а тако исто и омладина не сме пропустити а да не посети ову представу, јер ће после свршене представе бити друштвено вече са игранком.

Нашим симпатичним суделачима треба свесрдно да се одазовемо, и да им њихов труд и пожртвовање око позоришне уметности наградиomo нашом богатом посетом. те тиме да докажемо да је Сентомаш заиста онај красни Сентомаш како на страни и мисле о њему, и да Сентомашани имају укуса за лепо, и да вољу Талијину уметност.

Збор у Сентомашу. Збор уједињених странака који се требао одржати данас у недељу, одгођен је. Узрок одгођењу незнамо позитивно, али биће да се др. Малешевић не осећа сигурним!?

Вести са стране.

† Исидор Дебелачки. У Пакрацу је код своје кћери и зета Г. др. Миленка Марковића, адвоката и нар. заступника преминуо прекјуче Исидор Дебелачки, велики председник из Ст. Бечеја. Покојни Иса Дебелачки играо је у своје време врло видну и угледну улогу у нашем политичком и автономном животу. Био је и посланик на нар. црквеном Сабору у Карловцима, члан жупанијске скупштине и председник цркв. општине бечејске. Он је са своје питомости и добротe и свог родољубивог рада био поштован и цењен од свију подједнако. У последње време повукао се са јавног живота и живео је у Новом Саду, одакле се после смрти своје супруге, одселио у Пакрац кћери. Оплакују га кћи и два сина Г. Г. др. Ђурица Дебелачки, адвокат у Ст. Бечеју и Мита Дебелачки, председник у Новом Саду. Нека је покојнику лака земља и трајан спомен а породици му наше искрено саучешће!

Српски Соко у Новом Саду, уз братско суделовање Српског Сокола из Ср. Карловаца приређује трећу Соколску јавну вежбу на дан 31. (18.) маја 1914. год. у дворцишту Сиротишта Марије Трандафилке, на коју се братски позивате.

РАСПОРЕД:

1. Српске веџбе, прописане за о. г. III. Словеначки Свесокколских Слет у Љубљани. Раде чланови.

2. Веџбе копљем. Раде чланови Српског Сокола из Ср. Карловаца.

3. Просте веџбе клапачкама. Раде мушка деца.

4. Веџбе на справама. Раде чланови.

5. Веџбе палицом. Ради подмладак.

6. Веџбе на разбоју. Ради преходница.

7. Просте веџбе, прописане за о. г. III. Словеначки Свесокколских Слет у Љубљани. Ради преходница.

8. Веџбе заставицом. Раде чланице.

9. Пирамида. Извађају чланови.

Почетак јавне веџбе је у 4^{1/2} сах. по подне.

После јавне веџбе биће **игранка** у Соколани, која почиње у 9 сах. у вече.

На јавној веџби и игранци, свираће свирачки збор 68. ц. и кр. пешачког пука из Земуна.

У случају рђавог времена, одржаће се јавна веџба 14. (1.) јуна о. г.

Чист приход намењен је путној благајни за о. г. III. Словеначки Свесокколских Слет у Љубљани. Прилоге слати на адресу: друштвеног благајника, брата Светозара Гавриловића. (Нови Сад, Централни Кредитни Завод).

Цене места су: I. место 2 К., II. место 1 К. 20 пот., стајање 60 пот., ђачка и војничка карта 40 пот. Улазница од јавне веџбе, важи и за игранку. Посебна улазница за игранку стаје: 60 пот.

Улазнице се могу добити унапред у књижари Учитељског Д. Д. »Натошевић« у Новом Саду, а на дан веџбе на друштвеној благајници код веџбалишта. **Старешинство.**

Наследство Матице Српске. Матица Српска у Новом Саду наследила је, као што сазнајемо, смрћу Јована Барако из Карловаца, дванаест хиљада форинти.

Седница Књижевног одељења Матице Српске у Новом Саду. Председништво Матице Српске издало је овај позив у седницу Књижевног Одељења: Како је седница која је била заказана за 25 април (8. мај) због изненадних сметњи отказана, позивају се ГГ. чланови Књижевног Одељења у седницу Књижевног Одељења која ће бити у среду 19. (27.) маја о. г. у 5 сати после подне у дворцишту Матичиној. Главни предмети су: примање одлука Збора за Друштвено Просвећивање и Књиге за Народ и сазивање збора новосадских чланова Матице Српске ради организације. У Новом Саду 8. (21.) маја 1914. год. Др. Геден Дунђерски с. пр. председник Матице српске.

Здравље.

КУЛТУРА ДРУШТВА СУЗБИЈА АЛКОХОЛИЗАМ.

На сваком кораку чућете: не можете ви ништа против алкохола, док год држава не узме ту борбу у своје руке, а она не ће то никад учинити, јер јој та борба не иде у корист.

Закони против пића спадају законе против луксуза (Luxusgesetze), но ти су закони немоћни, ако друштво није културно, и, обратно, културно друштво ствара својим законодавством културне законе, а култура друштва је јамство да ће се ти закони поштовати.

У 16 веку доношени су закони против ракије. у 17. против дувана, у 18. против кафе, 1530. год донесен је хесенски закон, по коме су ракију смели продавати само апотекари.

Када су владе увиделе, да ови закони не могу да постигну своју сврху претвориле су »луксузне законе у »луксузну порезу«. Таке су настале потрошарине и акцизи. Хтело се је моралну сврху спојити са фискалном, те по што се мало добивало морално, настојало се да се више добије фискално (fiscus).

На против када је друштво културно кадро је оно и само да ишчупа ону израслину која му смета. И за то нам историја пружа доказа.

У Ирској је влада прегла свом снагом да сузбије кугу ракије. Сваки радник који је радио у забрањеној пецари кажњен је са 7 година робије. Опћина у којој се така забрањена пецара нашла била је кажњена високим новчаним казнама, и све то није помогло, док друштво није само почело борбу против куге ракијске. Име патра Matthew-а остаће златним словима записано у историји прве половине века. Он је задахнуо друштво борбеним духом против ракијске куге. Трезвењачка друштва смањила су у Ирској потрошак ракије од 1838—1842. год. са 12,296.000 на 5,290.000 галона, акциз на ракију паде за 759.000 фунти стерлина. Трезвењачка друштва бројаху 3 милијона чланова.

У северноамеричким сједињеним државама било је још године 1834. преко 7000 друштава апстинентских са 1,250.000 чланова, чланови тих друштава добивали су у фабрикама већу надницу, а лађе које немају на палуби ракије, добивају код осигурања 5% попушта.

Не упиримо дакле очи у државу и влади него култивишимо друштво наше, задојмо га борбеним духом против алкохолне куге, а онда — онда ћемо лако не само за законе, него и за гаранцију да ћемо те законе вољно вршити и сви над њима као над светињом бдити!

Привреда.

Конгрес Земљорадничких Задруга. Прекјуче је у Липику одржан конгрес српских земљорадничких задруга, који је одлично био посећен. Било је око 270 изасланика. Предавања дра Лазе Марковића и ревизора Поповића била су врло добра. Др. Марковић предавао је о здрављу а ревизор Поповић о узроцима пропадању нашег народа у Славонији. У скупштини је председавао Вл. Матијевић. У одбор су изабрани стари чланови, само на место Зубовића изабрат је професор Варићак, а на место Марића из Каменице прота Богдановић из Нове Градишке. Управа купатила у Липику дала је бесплатан стан свима изасланицима.

Штета од мрза и отпис порезе. У смислу закона може тражити отпис саразмерног дела порезе сваки онај

поседник, чији је усев пострадао од мрза, али ко жели да то постигне, мора најдаље за осам дана после мрза да се пријави општинском поглаварству. Ово треба да имају на уму поседници и да се по томе равнају у случају мрза.

Каламљење ружа очењем. Скоро ће наступити време каламљења ружа очењем, при коме се много греша. При том послу треба пазити на ово: Кракове дивљаке коју хоћемо да окалемимо не треба скраћивати, или бар не много, јер услед тога застаје оптицање сокова, што отежава примање уметутог питомог окца. И друго, окца треба узимати само са гране руже где је цвет прецветао и то само она окца са средине гранчице и која су набубрела.

Ђубрење лозе — лозом. У Мерању врноградари при резивању лозе, одмах све оно што се ореже исецају сатаром на пању у ситну парчад, и око чокота растре. Веле да је то најбоље ђубрење за лозу. То већ раде много година и, веле, да је успех одличан. Држимо да би и наши виноградари могли пробати ову врсту ђубрења, јер им резана лоза ни иначе није од велике користи.

Вашице на бобу. За боб је најподесније, да се сеје између кромпира; ту му најбоље прија; боље, него кад се на засебним лејама сеје; између кромпира има више одшке, па се боље и развија. Боб је поврће, на чије младо младо лишће лисне вашице врло радо нападају. Да их се курталишемо, најбоље је да се младе врхове, на којима се вашице бах само и налазе, покидамо одмах, чим се мехунке развију. На тај начин, не само да ћемо повиштити вашице, него ћемо допринети, да се мехунке пре и боље за употребу развију.

Књижевност.

Примили смо на приказ прву свеску чувеног Шумахеровог романа »Последња љубав лорда Нелзона«, у којем се верно историји и занимљиво црта један део живота славнога енглеског адмирала. Цео роман излази у 25 недељних свезака, а у свакој ће свесци бити по једна историска слика репродуковано по сликама савремених уметника. Цена је свесци 10 потура а може се претплатити на 15 свезака (1.50 Кр.) и на 25 свезака (2.50 Кр.) Једна се свеска шаље на захтев на углед. Траже се продавци. Адреса: Администрација »Забавне библиотеке«, Нови Сад (Ujvidék).

Драма „Последњи дан“ у засебној књизи. Јављам, да ће Балажева драма »Последњи дан« у којем је песничким заносом и идеализмом оцртана прва љубав највећег сликара светског Рафајила Санџија, идуће недеље довршена и одштампана бити у засебну књигу. Књизи ће претходити и песников предговор, у којем изражава своје уметничко вјерују и љубав према словенском племену, наособ према Србима, са којима нарочито симпатише, што доказује и та околност, да се више радује српском правду, него немачком и шведском.

Књига ће изнети 5^{1/2}, штампаних табака а цена јој је само 70 пот. Вел. Кикинда. **Бранко Ролер.**

ЛЕКОВИТО
КУПАТИЛО **РУСАНДА**

У МЕЛЕНЦИМА

(Торонталској жупанији) — у јужној Угарској.

Отворено је од 1/14. маја до
1/14. септембра сваке године.

Специјално лечи: Севотине, хроничну реуму, скрофулу у свима њеним облицима и појавама. Кожне болести, које нису у стању биле никакове лековите масти излечити, — нарочито Psoriasis и Prurigo. Код женских неуредан крвоток и живчане болести. Сигуран успех у лечењу костобоље Caries-Necrosis-a, у коме премашује најчувенија интернационална купатила.

Станови се састоје из четири модерно удешена хотела са 74 собе, курсалон, кафана, изврсна кухиња, добра музика, цветни парк, са удобним клупама, — гласовир, куглана, билијард, стоји на расположењу купалишним гостима. Ближа извешћа и проспекте на захтев и бесплатно.

Управа купатила Русанде.

АЛЕКСАНДАР ПАСТИ

ИСПИТ. ЗУБАР

ДАНИЦА РОЂ. ЖИГИЋ

ЗУБНОТЕХ. ЛАБОРАТОРИУМ,

Дунавска ул. 26. У Н.-Саду Дунавска ул. 26.

Бави ће се у Сентомашу у суботу недељу и понедељак у општинској кафани од 8 сати изјутра до 7 сати у вече, и све зубарске послове најтачније и најпрецизније вршити.

Вађење зуба вађење корење од зуба, чишћење и делење зуба, обустављање на мах болова зуба.

Пуњење зуба (пломбиране:) од злата, платине, смајла и порцулана.

Редове зуба подесне за жвакање без непца који се не ваде.

Златне и од платине круне за зубе, златне ђуприје, зубе на шрапцу. Прерада старих редова зуба.

Регулисање зуба.

Народна Кредитна Банка

Прима улоге на штедњу и укамаћује са 5 $\frac{1}{2}$ % веће улоге по погодби.

ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО

У СЕНТОМАШУ.

у кући г. Ђорђа Бекића.

Издаје хипотекарне зајмове на непокретности куће и земље.

**Прва Сентомашка Штампарија,
Књижара и Књиговезница д. д.
у Сентомашу.**

Снабдевена са новим машинеријама, великим избором слова, орнаментима и шарама.

Препоручује се п. н. публици из места и околине за израду сваковрсних штампарских послова, новч. заводима, и другим установама друштвеним, за израду свију пословних књига итд.

Брза и тачна послуга.

Цене умерене.

Власник: Прва Сентомашка Штампарија д. д. у Сентомашу.